

Shri Govind Guru University

Bachelor of Rural Studies 4 Years Course

under NEP-2020.

Effective from June-2023

Syllabus for Semester 2

BRS Semester – 2 Credit Structure

Course Type	Course Code/ Group Code	Name of Course	Total Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks		Total	Paper Duration
				Theory	Practical	Theory	Practical	Theory	Practical		
Major Courses DSC (Any One Group)	BR23M J2AG1	Field Crops 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2AG2	Irrigation 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2HT1	Floriculture 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2HT2	Olericulture 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2AD1	Animal Management	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2AD2	Animal Rearing and Management	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2RE1	Extension Methods 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M J2RE2	Extension Education 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
Minor Courses DSE (Any One not related with Major Course)	BR23M N2AG1	Irrigation 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M N2HT1	Olericulture 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M N2AD1	Animal Rearing and Management	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
	BR23M N2RE1	Extension Education 1	4	11/30	07/20	18/50	-	29/80	07/20	36/100	120 Mins.
Multi. Discipline - MDC	BRS23 MD201	Introduction to Indian Geography	4	18/50	-	18/50	-	36/100	-	36/100	120 Mins.
Ability Enhancement - AEC	BRS23 AE201	Gujarati	2	09/25	-	09/25	-	18/50	-	18/50	60 Mins.

Skill Enhancement/Internship - SEC	BRS23S E201	Field Work	2	-	09/25	-	9/25	-	18/50	18/50	
Value Added - VAC	BRS23 VA201	Tribal Culture of India	2	09/25	-	09/25	-	18/50	-	18/50	60 Mins.

Rules for selection of subjects & general notes.

1. Select any one major group out of following 4.
 - a. Agronomy
 - b. Horticulture
 - c. Animal Husbandry & Dairy Sciences
 - d. Rural Extension

2. Select any one minor group out of following 4, subject to that minor is not selected as major above.
 - a. Agronomy
 - b. Horticulture
 - c. Animal Husbandry & Dairy Sciences
 - d. Rural Extension

3. MDC, SEC, AEC and VAC are compulsory.

4. No separate syllabus for practical are suggested, practical in accordance with theory syllabus should be conducted by the college.

Evolution Pattern for **Major Core** and **Minor Core** Subjects will be as follows.

Sr.	Details of Evolution	Weightage	Marks
1	Internal (Theory & Continuous Evolution)	60%	30
2	Internal (Practical)	40%	20
	Total Internal	100%	50
3	External Semester End (Theory)	100%	50
	Total	100%	100

Question paper pattern of External Semester End (Theory) for **Major Core**, and **Minor Core** Subjects will be as follows. Duration of Semester end exam will be 2:00 hours.

Sr.	Details of Evolution	Marks
1	A descriptive question from unit 1 or A descriptive question from unit 1	10
2	A descriptive question from unit 2 or A descriptive question from unit 2	10
3	A descriptive question from unit 3 or A descriptive question from unit 3	10
4	A descriptive question from unit 4 or A descriptive question from unit 4	10
5	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	10
	Total	50

Teaching-Learning Methodology for **Major Core**, and **Minor Core subjects** is suggested below. The faculty/institution may improvise the methodology.

1	Lecture method, audio/video presentation, PPT, Black board work.
2	Assignments, Presentations, Group Discussions
3	Practical Work in Labs/Fields/Agency as per the syllabus. No separate practical syllabus is suggested.
4	Students are expected to maintain record book, journal, and lab work books.

Evolution Pattern for **MDC** Subjects will be as follows.

Sr.	Details of Evolution	Weightage	Marks
1	Internal (Theory & Continuous Evolution)	50%	50
3	External Semester End (Theory)	50%	50
	Total	100%	100

Question paper pattern of External Semester End (Theory) for **MDC** subjects will be as follows. Duration of Semester end exam will be 2:00 hours.

Sr.	Details of Evolution	Marks
1	A descriptive question from unit 1 or A descriptive question from unit 1	10
2	A descriptive question from unit 2 or A descriptive question from unit 2	10
3	A descriptive question from unit 3 or A descriptive question from unit 3	10
4	A descriptive question from unit 4 or A descriptive question from unit 4	10
5	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	10
	Total	50

Teaching-Learning Methodology for **MDC subjects** is suggested below. The faculty/institution may improve the methodology.

1	Lecture method, audio/video presentation, PPT, Black board work.
2	Assignments, Presentations, Group Discussions

For **AEC** and **VAC** subjects following will be the teaching learning methodology, evolution pattern and the question paper pattern in university term end theory exam.

Teaching-Learning Methodology:

1	Lecture method, audio/video presentation, PPT, Black board work.
2	Assignments, Course-work, Viva-Presentation

Evaluation Pattern

Sr.	Details of Evolution	Weightage	Marks
1	Internal (Theory & Continuous Evolution)	50%	25
2	External Semester End (Theory)	50%	25
	Total	100%	50

Question paper pattern of External Semester End (Theory) for **AEC** and **VAC** subjects will be as follows. Duration of Semester end exam will be 1:00 hours.

Sr.	Details of Evolution	Marks
1	A descriptive question from unit 1 or A descriptive question from unit 1	10
2	A descriptive question from unit 2 or A descriptive question from unit 3	10
3	MCQ 05 questions from unit 1 To 3	05
Total		25

For **SEC** subjects following will be the teaching learning methodology, evolution pattern, Examination semester And Viva – Voce, Presentation

Teaching-Learning Methodology:

1	Lecture method, audio/video presentation, PPT, Black board work.
2	Field Visits, Record Keeping/Journal/Diary, Reporting, Presentation, Group Discussion, Viva-voce

Evaluation Pattern

Sr.	Details of Evolution	Weightage	Marks
1	Internal (Field Visits, Journal/Diary)	50%	25
2	External Semester End (Practical) Presentation, Viva Voce	50%	25
	Total	100%	50

External Semester End (Field Work) for **SEC** Subjects will be as follows. External exam Viva-Presentation Conduct by college

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Duration
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23 MJ2A G1	Field Crops 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	1. વિદ્યાર્થી ભારતીય કૃષિ ક્ષેત્ર સંબંધિત સમસ્યાઓ સમજે 2. કૃષિ ક્ષેત્રની નવી નવી પદ્ધતિઓ, સાધનોનો ઉચિત ઉપયોગ કરી પાક ઉત્પાદકતામાં વધારો કરવાની ક્ષમતા મેળવે
--------------------------------	--

Unit	Description	Weightage
ક્ષેત્ર પાકો 1	ક્ષેત્ર પાકો, ક્ષેત્ર પાકો નો પરિચય, હેતુઓ ક્ષેત્ર પાકોના પ્રકારો ક્ષેત્ર પાકોના સામાન્ય તથા વૈજ્ઞાનિક નામો	20%
સુધારેલી તથા હાઇબ્રિડ જાતો : 2	ક્ષેત્ર પાકોની સુધારેલી તથા હાઇબ્રિડ જાતો : જુવાર, મકાઈ, ડાંગર, ઘઉં, બાજરી મગ, તુવેર, અડદ, મઠ, ચણા, ચોળી મગફળી, દિવેલ, સોયાબીન, રાઈ કપાસ, શણ	20%
પાક પરિચય ૧ 3	ધાન્ય વર્ગ પાકો:- જુવાર, મકાઈ, ડાંગર, ઘઉં, બાજરી વગેરે કઠોળ વર્ગના પાકો:- મગ, તુવેર, અડદ, મઠ, ચણા, ચોળી વગેરે	20%
પાક પરિચય ૨ 4	તેલીબિયાં વર્ગના પાકો:- મગફળી, દિવેલ, સોયાબીન, રાઈ રેસાના પાકો:- કપાસ, શણ, વગેરે	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

પ્રેક્ટીકલ

1. જુદા જુદા પાકોમાં વધુમાં વધુ ઉત્પાદન લેતા ખેડૂતોના અનુભવો સાંભળવા અને પ્રશ્નોત્તરી કરવી.
2. જુદા જુદા પાકોના બીજ એકઠા કરવા અને તેની ઓળખ કરવી
3. પાક કૌતુકાલય બનાવવું.
4. સંસ્થાની ખેતીમાં વપરાતા ખેડ ઓજારોના મોડેલ આપવા, ચિત્રો એકઠા કરવા પ્રદર્શન કરવું

સંદર્ભ ગ્રંથો :-

1. “Jamin Vyavastha & pak Utpadan (Guj. Ed.) - Dr. A. S. Patel & Dr. R. S. Joshi.
2. “Krushhi Pragati” (Gujarati Ed.) – Ishwarbhai Chaturbhai Patel.
3. Fundamentals of Agronomy. - Gopal Chandra De.
4. “Pak Utpadan Vigyan” (Gujarati Ed.) – Babubhai Avarani.
5. “Jamin Vigyan & Jamin Vyavastha” (Gujarati Ed.) – Babubhai Avarani.
6. Modern Techniques of Raising Field crops” – Chhida Singh.

Level 1 U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Duration
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23M J2AG2	Irrigation 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.
	Minor Courses	BR23M N2AG1	Irrigation 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	1. To Know the importance Of Water. 2. To Know the Primary information of irrigation. 3. To Know the practical knowledge of irrigation system. 4. To know about the irrigation projects & Water Shades.
--------------------------------	--

Unit	Description	Weightage
1	સિંચાઈ વ્યાખ્યા અને પરિચય, સિંચાઈનું મહત્વ, સિંચાઈના ફાયદા અને ગેર ફાયદા, સિંચાઈની પદ્ધતિઓ (મોટી સિંચાઈ, નાની સિંચાઈ), ગુજરાતનાં મોટી સિંચાઈના પ્રોજેક્ટ	20%
2	સિંચાઈની પરંપરાગત તથા આધુનિક રીતો ઘોરિયા, માટલાં, ટપક, ડ્રીપ, કુવારા પદ્ધતિ	20%
3	પાકોની પાણી વિષયક જરૂરીયાતો, જમીનની પાણી વિષયક જરૂરીયાતો, સિંચાઈ ના પાણીની ગુણવત્તા, જમીન તથા ભેજનો સંબંધ, ડ્યૂટિ ડેલ્ટા અને બેઝ પીરિયડનો સંબંધ	20%
4	ભૂગર્ભ જળ, ભૂગર્ભ જળના સ્ત્રોતો, ફવાના પ્રકારો ફવા રીચાર્જ કરવાની પદ્ધતિઓ	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

Suggested Readings

1. Irrigation Engineering – by M.M. Patel and P.B. Vaishnav Pub. Atul Prakashan
2. Farm Engineering – by Babubhai Avarani

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Duration
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23MJ 2HT1	Floriculture 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	<p>1 ફૂલોની ખેતીનું પાયાનું જ્ઞાન વિદ્યાર્થીઓ મેળવે.</p> <p>2 પ્રગતિશીલ ખેતીમાં વ્યાપારિક ધોરણે ફૂલોની ખેતીનું જ્ઞાન મેળવે.</p> <p>3 વિદ્યાર્થીઓ બગીચાની ડીઝાઇનના આયોજનની જાણકારી મેળવે.</p> <p>4 વિદ્યાર્થીઓ જુદા-જુદા પ્રકારના બગીચાઓની મુલાકાત લઈને લાક્ષણિકતા જાણે</p>
--------------------------------	--

Unit	Description	Weightage
1	ફૂલોની ખેતીનું મહત્વ ભવિષ્યની તકો. ફૂલછોડનો અર્થ, લક્ષણો,	20%
2	ફૂલછોડ ઉછેર-મોસમી ફૂલછોડ અને કાયમી ફૂલછોડ. ઋતુવાર ફૂલો અને કાયમી ફૂલછોડ	20%
3	ગુલાબની વૈજ્ઞાનિક ખેત પદ્ધતિ-વાવેતર, ઉત્પાદન, રોગ અને રોગ નિયંત્રણ ગલગોટાની વૈજ્ઞાનિક ખેત પદ્ધતિ - વાવેતર, ઉત્પાદન, રોગ અને રોગ નિયંત્રણ	20%
4	મોગરોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ - વાવેતર, ઉત્પાદન, રોગ અને રોગ નિયંત્રણ સેવંતીની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ - વાવેતર, ઉત્પાદન, રોગ અને રોગ નિયંત્રણ	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

પ્રત્યક્ષ કાર્યો :-

1. કેમ્પસના વિવિધ કુલોડનો પરિચય મેળવી લાક્ષણિકતા સમજે.
2. વિવિધ પ્રકારના બગીચાની મુલાકાત લઈ તેની લાક્ષણિકતાઓ જાણે.

• સંદર્ભગ્રંથો :-

1. ફ્લોરિકલ્ચર ઈન ઈન્ડિયા - રંધાવા જી.એસ.
2. ખેડૂત માર્ગદર્શિકા ભાગ-૧, બગાયતી પાકો-નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Duration
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23 MJ2HT 2	Olericulture 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.
	Minor	BR23 MN2H T1	Olericulture 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Student get fundamental knowledge of vegetable cultivation practices 2. Student get practical knowledge of vegetable cultivation practices. 3. Create self - employment source.
--------------------------------	--

Unit	Description	Weightage
1	<ul style="list-style-type: none"> • શાકભાજી વિજ્ઞાનનો પરિચય, મહત્વની વ્યાખ્યાઓ, • શાકભાજી વિજ્ઞાનનું મહત્વ તથા તકો/અવકાશ • શાકભાજી - ૧) ઉત્પાદન ૨) માંગ ૩) પોષક તત્વો ૪) આર્થિક ઉપજ • વર્ગીકરણ - ૧) ઋતુગત ૨) ઉપયોગિતા આધારિત ૩) ભાગ આધારિત 	20%
2	<ul style="list-style-type: none"> • ફળાઉ શાકભાજી: નામ, વૈજ્ઞાનિક નામ, મહત્વ, આબોહવા, જમીન, વિવિધ જાતો • ટામેટાંની ખેતી - જમીનની માવજત, રોપણી, સમયગાળો, અંતર, ખાતર, વિણાઈ/લણણી, સાચવણી અને સંગ્રહ • મરચાં - જમીનની માવજત, રોપણી, સમયગાળો, અંતર, ખાતર, વિણાઈ/લણણી, સાચવણી અને સંગ્રહ 	20%
3	<ul style="list-style-type: none"> • કંદમૂળ ના પાકો: નામ, વૈજ્ઞાનિક નામ, મહત્વ, આબોહવા, જમીન, વિવિધ જાતો • બટાકાની ખેતી- જમીનની માવજત, રોપણી, સમયગાળો, અંતર, ખાતર, વિણાઈ/લણણી, સાચવણી અને સંગ્રહ • બીટ રૂટ (લાલ બીટ)ની ખેતી- જમીનની માવજત, રોપણી, સમયગાળો, અંતર, ખાતર, વિણાઈ/લણણી, સાચવણી અને સંગ્રહ 	20%

4	<ul style="list-style-type: none"> • વેલાવાળા શાકભાજી: નામ, વૈજ્ઞાનિક નામ, મહત્વ, આબોહવા, જમીન, વિવિધ જાતો • દૂધીની ખેતી - જમીનની માવજત, રોપણી, સમયગાળો, અંતર, ખાતર, વિણાઈ/લણણી, સાચવણી અને સંગ્રહ: • તુરીયાની ખેતી - જમીનની માવજત, રોપણી, સમયગાળો, અંતર, ખાતર, વિણાઈ/લણણી, સાચવણી અને સંગ્રહ: 	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

Suggested Readings

- (1) “ Shakhaji vlgyan ” (Gujrati edition) – Babubhai Avarani.
- (2) “ Shakhaji pako ni kheti ” (Gujrati edition dec. -2013) DoEE, JAU - Junagadh
- (3) “ Shakhaji ” (Gujrati edition may-2009) pub.: DoEE, A. A. U., – Anand.
- (4) Vegetable corps in India. –Bose T.K. & Som M.G.
- (5) Vegetables - B.Chadhury

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Duration
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23MJ 2AD1	Animal Management	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: हेतुઓ	<p>(1) To know management & skills.</p> <p>(2) To understand the animal economics and milk production cost.</p> <p>(3) To study different form registers.</p> <p>(4) To performs various methods like dehorning, castration & branding.</p> <p>(5) To learn how to judge the age of animals.</p> <p>(6) To understand importance and methods of vaccination.</p>
--------------------------------	--

Unit	Description	Weightage
1	વ્યવસ્થાપનની વ્યાખ્યા, પશુ વ્યવસ્થાપનની વ્યાખ્યા પશુ વ્યવસ્થાપનનું મહત્વ, પશુ વ્યવસ્થાપકના કાર્યો અને ભૂમિકા પશુ વ્યવસ્થાપકના લક્ષણો	20%
2	પશુપાલન વ્યવસાયનું અર્થશાસ્ત્ર, પ્રાણીઓની ઉંમર નક્કી કરવી: મહત્વ અને પદ્ધતિઓ, રેકોર્ડ રાખવા: તેનું મહત્વ અને વિગત વિવિધ રજીસ્ટરોનો અભ્યાસ	20%
3	ડીહોર્નિંગ અને કાસ્ટ્રેશન: મહત્વ અને પદ્ધતિઓ, ઓળખના ચિહ્નો: તેનું મહત્વ અને પદ્ધતિઓ	20%
4	સામાન્ય રોગો તથા રસીઓ, ડેરી પ્રાણીઓમાં રસીકરણનું સમયપત્રક: રસીકરણનું મહત્વ અને પદ્ધતિઓ	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

Suggested Readings

1. Pashu Vyavastha: Arun D. Dave, University Granth Nirman Board, Ahmedabad.
2. Vyavaharu Gopalan: Krushnalal Shukla, University Granth Nirman Board
3. “Godarshan” A monthly Gujarati Magazine Dept. of A.H., Gujarat State
4. A Text Book of Animal Husbandry: G.C. Banerjee; Oxford & IBH New Delhi.
5. A Hand Book of Animal Husbandry: By ICAR, New Delhi

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Cred it	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Durati on
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23 MJ2A D2	Animal Rearing and Management	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.
	Minor Course	BR23 MN2A D1	Animal Rearing and Management	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	1 વિદ્યાર્થીઓને પશુપાલનનું મહત્વ સમજવામાં મદદરૂપ થશે 1 પશુપાલન સંબંધિત સમસ્યાઓ સમજીને તેની પશુપાલન ક્ષેત્રે મહત્તમ ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતા કેળવશે 2 પશુપાલન એક આર્થિક વ્યવસાય તરીકે વિકસે
--------------------------------	---

Unit	Description	Weightage
1	1.1 પશુપાલનનું મહત્વ. 1.2 ગુજરાત રાજ્યની મહત્વની ગાયો 1.3 વિદેશી ગાયો અને ભેંસોની ઓલાદો 1.4 પશુ ઓલાદની ખાસિયતો	20%
2	2.1 પશુ વ્યવસ્થાપન 2.2 પશુ ઘરની ડિઝાઇન. 2.3 પશુ રહેઠાણ ના પ્રકાર. 2.4 પશુ રહેઠાણ મહત્વ	20%
3	3.1 ગાભણી પશુની સંભાળ 3.2 પ્રસવ દરમિયાન પશુની સંભાળ 3.3 તાજા જન્મેલા પશુના બચ્ચાની સંભાળ. 3.4 ખસીકરણ ની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને ખસીકરણનું મહત્વ.	20%
4	4.1 પશુ પોષણનું મહત્વ 4.2 પશુને આપવામાં આવતા ખોરાક અને ઘાસચારાની જાળવણી. 4.3 પશુને આપવામાં આવતા ઘાસચારાનું મહત્વ 4.4 ભારતીય પશુનાં ઓછા દૂધ ઉત્પાદનના કારણો	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

પ્રેક્ટીકલ:-

- (૧) ગૌશાળાની મુલાકાત લઈ ગાય તથા ભેંસની વિવિધ ઓલાદોની લાક્ષણિકતાઓ વિશે જાણકારી મેળવવી.
- (૨) જુદા જુદા પ્રકારના પશુ રહેઠાણીનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ
- (૩) પશુ રહેઠાણની સ્વચ્છતા ની જુદી-જુદી પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરવો.
- (૪) ગાભણ ગાયનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ.
- (૫) ખસીકરણ અને શીંગડા દૂર કરવાની પદ્ધતિઓ જાણવી.
- (૬) ઋતુમાં આવેલ ગાયના લક્ષણોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ.
- (૭) વિવિધ પ્રકારના ઘાસચારાનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ

સંદર્ભ ગ્રંથો:-

- (૧) પશુ વ્યવસ્થા -અરૂણભાઈ ડી દવે -યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- (૨) પશુ માદા રોગ અને પ્રસૂતિ વિજ્ઞાન ભાગ 1-2-3- શ્રીનિવાસ કોડાગલી-યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Credit	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Duration
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23MJ 2RE1	Extension Methods 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	<p>1. સ્થાનિક નેતા દ્વારા વિસ્તરણ કાર્યક્રમો કઈ રીતે કરવા તેની વિદ્યાર્થીઓ સમજ કેળવે.</p> <p>2. વિદ્યાર્થીઓ પાસે જે જ્ઞાન આવડકત પ્રશ્નોના ઉપાયો છે તે ગ્રામજનો - સમાજ સુધી કઈ રીતે પહોંચાડવા ? તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને ઉપયોગ વિદ્યાર્થીઓ સમજે,</p> <p>3. સારા વિસ્તરણ કાર્યકર બનવા માટેની લાયકાત વિદ્યાર્થીઓમાં કેળવાય.</p> <p>4. ગ્રામ સંગઠનોની રચના, ઉપયોગિતા વિદ્યાર્થીઓ સમજે.</p> <p>5. વિદ્યાર્થીએ પ્રથમ વખત ગામ પ્રવેશ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જાણી - સમજે.</p>
--------------------------------	---

Unit	Description	Weightage
1	<p>1.1 વિસ્તરણ કાર્યમાં નેતૃત્વ</p> <p>1.2 નેતા એટલે શું ? નેતૃત્વ એટલે શું?</p> <p>1.3 નેતૃત્વના પ્રકારો, નેતૃત્વના કાર્યમાં સ્થાનિક નેતા ઓ દ્વારા કાર્ય કરવાના ફાયદા તથા કાર્ય દરમિયાન લક્ષમાં રાખવાની બાબતો -</p> <p>1.4 વિસ્તરણ શિક્ષણની પ્રવૃત્તિમાં નેતાઓનો ઉપયોગ.</p>	20%
2	<p>2.1. વિસ્તરણ કાર્યમાં ઉપયોગી વિસ્તરણ પદ્ધતિઓ</p> <p>2.2 વ્યક્તિગત સંપર્ક પદ્ધતિ</p> <p>2.3 જૂથ સંપર્ક પદ્ધતિ</p> <p>2.4 સમુહ સંપર્ક પદ્ધતિ,</p>	20%
3	<p>3.1 વિસ્તરણ કાર્ય માં પ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનો નો ઉપયોગ</p> <p>3.2 વિવિધ દૃશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનો નો પરિચય,</p> <p>3.3 દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનો નું વ્યવહારીક અર્થ</p> <p>3.4 મનોવૈજ્ઞાનિક મહત્વ-અને તેની વિસ્તરણ કાર્ય માં ઉપયોગિતા</p>	20%
4	<p>4.1 વિસ્તરણ કાર્ય માં ગ્રામ સંગઠનો નું મહત્વ-ઉપયોગિતા</p> <p>4.2 યુવક મંડળ ની રચના, ઉદ્દેશો, પ્રવૃત્તિઓ અને ગ્રામ વિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિમાં ઉપયોગિતા.</p> <p>4.3 મહીલા મંડળની રચના, ઉદ્દેશો, પ્રવૃત્તિ અને ગ્રામવિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિ માં ઉપયોગિતા.</p> <p>4.4 ખેડૂત મંડળ ની રચના, ઉદ્દેશો, પ્રવૃત્તિ અને ગ્રામવિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિ માં ઉપયોગિતા.</p>	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

Suggested Readings

1. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ-ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યુની. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-અમદાવાદ.
2. વિસ્તરણ શિક્ષણ- લેખક-બાબુભાઈ અવરાણી અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ.
3. ભારત માં ગ્રામીણ વિકાસ નાં સામાજિક પાસા-લેખક - એ.જે.શાહ - જે.કે. દવે
4. ગ્રામ વિકાસ (હિન્દી) સિધ્ધાંત - નિતર્યા અને પ્રબંધન- લેખક - ડૉ. કટાર સિંહ
5. ભારત માં ગ્રામ વિકાસ- લેખક - બાબુભાઈ અવગણી

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Cred it	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Durati on
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Major Course	BR23 MJ2RE 2	Extension Education 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.
	Minor Course	BR23 MN2R E1	Extension Education 1	04	11/30	07/20	18/50	-	36/100	120 Mins.

Course Objectives: હેતુઓ	<p>(૧) વિદ્યાર્થીઓ માનવ જરૂરીયાતના જુદા - જુદા પ્રકારો વિશે માહિતી મેળવે.</p> <p>(૨) વિદ્યાર્થીઓ માનવ રસના જુદા - જુદા પ્રકારો વિશે માહિતી મેળવે</p> <p>(૩) વિદ્યાર્થીઓ લોકોને અભિપ્રરિત કરવાનું જ્ઞાન મેળવે.</p> <p>(૪) વિદ્યાર્થીઓ ભણવું અને ભણાવવાની પ્રક્રિયાથી માહિતગાર બને.</p>
--------------------------------	---

Unit	Description	Weightage
1	<p>1.1 ભણાવવું: વ્યાખ્યા, ભણાવવાની પદ્ધતિઓ. ભણાવવાની સાધન સામગ્રી અને રીતો</p> <p>1.2 ભણાવવાની પ્રક્રિયા અને ભણાવવામાં ભણનારના માનસિક પગથિયા</p> <p>1.3 ભણવું: વ્યાખ્યા, શિખવવાની પ્રક્રિયા, ભણનાર અને ભણાવનારની ખાસિયતો</p> <p>1.4 ભણતરના સિધ્ધાંતો</p>	20%
2	<p>2.1 ગ્રામજનોને અભિપ્રેરિત (Motivation) કરવાની રીતો, પ્રકારો,</p> <p>2.2 અભિપ્રેરણા એટલે શું ? અભિપ્રેરણાનાં સિદ્ધાંતો</p> <p>2.3 અભિપ્રેરણાનાં પ્રકારો</p>	20%
3	<p>3.1 શીખવાની પ્રક્રિયાનો ખ્યાલ, શીખવું એટલે શું ?</p> <p>3.2 શીખવાની પ્રક્રિયાનાં સિદ્ધાંત,</p> <p>3.3 શીખવાના માનસિક પગથિયાં ,શીખવાનો ગ્રામજનોનો અનુભવ</p> <p>3.4 માનવ નવીન બાબતો શીખવાની રીતો</p>	20%

4	4.1 વિસ્તરણ કાર્યમાં અનુસરણ કાર્ય (લોઅપ વર્ક) અનુસરણ કાર્યનું મહત્વ - અનુસરણ કાર્યમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો, 4.2 ગ્રામજનો દ્વારા નવા વિચારો – પ્રવૃત્તિઓને અપનાવવાની પ્રક્રિયા 4.3 અપનાવવું એટલે શું ? અપનાવવાની પ્રક્રિયાનાં માનસિક પગથીયાં, અપનાવનાર ખેડૂતોની વ્યક્તિગત ખાસિયતો 4.4 વિસ્તરણ કાર્યકર્તાનાં ગુણો અર્થે લક્ષણો અને ફરજો.	20%
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20%
		100%

Suggested Readings

૧. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ - ઈશ્વરભાઈ પટેલ
૨. સામુદાયિક વિકાસ અને કૃષિ વિસ્તરણ – બાબુભાઈ અવરાણી
૩. વિસ્તરણ શિક્ષણના સિધ્ધાંતો - લે. ધીરજ ધકાન
૪. ગ્રામ સ્વ. વિકાસ - લે. બાબુભાઈ અવરાણી
૫. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ - લે, બાબુભાઈ અવરાણી

Level 1 U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Cred it	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Durati on
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Multi Disciplin ary Course	BRS23 MD201	Introduction to Indian Geography	04	18/50	-	18/50	-	36/100	120 Mins.

હેતુઓ વિદ્યાર્થીઓમાં ભારતના ભૌગોલિક જ્ઞાનનો વિકાસ થશે.

વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાત તેમજ ભારતના ભૂપૃષ્ઠથી પરિચિત થશે

વિદ્યાર્થીઓ ભારતના પ્રાકૃતિક સંસાધનો અને ખનીજ સંપત્તિ અંગે માહિતગાર બનશે

ભારતનાં મુખ્ય અભ્યારણો, ઉદ્યાનો તેમજ સરોવરનો પરિચય મળશે.

Unit	Description	Weightage
1	<ul style="list-style-type: none"> ભારતની સામાન્ય ભૂગોળનો પરિચય ભારતનું ભુપૃષ્ઠ અને ભૂમિ સ્વરૂપ, ભૌગોલિક વર્ગીકરણ, ઋતુચક્ર, રાજ્યો અને મુખ્ય શહેરો ભારતની મુખ્ય નદીઓ 	20 %
2	<ul style="list-style-type: none"> ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળ ગુજરાતનું ભુપૃષ્ઠ અને ભૂમિ સ્વરૂપ, ભૌગોલિક વર્ગીકરણ, ઋતુચક્ર, ગુજરાતના જીલ્લાઓ, ગુજરાતની નદીઓ, 	20 %
3	<ul style="list-style-type: none"> ભારતની પ્રાકૃતિક સંપદા - પર્વતમાળાઓ અને ભારતના જંગલો ખનીજ: લોખંડ, મેંગેનિઝ, તાંબુ, બોક્સાઈટ, અબરખ, સીસું, યૂનાનો પથ્થર, કોલસો, ખનીજતેલ ઊર્જાના બિનપરંપરાગત સાધનો - સૌર ઊર્જા, પવન ઊર્જા, બાયો ગેસ 	20 %
4	<ul style="list-style-type: none"> વાહનવ્યવહાર: નેશનલ હાઇવે, રેલવે અને જળમાર્ગો, મુખ્ય બંદરો, ભારતના અભ્યારણો અને રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનો ભારતના મુખ્ય સરોવરો 	20 %
	MCQ 10 questions from unit 1 To 4	20 %
TOTAL		100%

References -

- Tiwari R.C., Bharat ka Bhoogol, Prayag Pustak Bhavan, Allahabad (2003)
- Wadia, D.N. Geology of India, Tata MC Graw-Hill Publishing Co., New Delhi (1975)
- ગુજરાતની આર્થિક અને પ્રાદેશિક ભૂગોળ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
- ભારતની ભૂગોળ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.

Level 1 U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Cred it	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Durati on
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Ability Enhance ment AEC	BRS23 AE201	Gujarati	02	9/25	-	09/25	-	18/50	60 Mins.

કૃતિ : ‘સત્યનાં પ્રયોગો’ – આત્મકથા

લેખક : ગાંધીજી

હેતુઓ :-

- વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીનાં જીવન – વ્યક્તિત્વથી પરિચિત થાય.
- વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીનાં મૂલ્યોનું સિંચન કરે.
- વિદ્યાર્થીઓ આત્મકથા સ્વરૂપથી માહિતગાર થાય.

Unit	Description	Weightage
Unit 1	૧) આત્મકથાનો અર્થ અને તેનું સ્વરૂપ ૨) આત્મકથા અને જીવનચરિત્ર વચ્ચેનો ભેદ, ૩) આત્મકથાનાં લક્ષણો, ૪) આત્મકથાની વિકાસરેખા, ૫) ‘સત્યનાં પ્રયોગો’ આત્મકથાનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન તથા ‘સત્યનાં પ્રયોગો’ શીર્ષકની યથાર્થતા	25 %
Unit 2	૧) ગાંધીજીનું આત્મનિરીક્ષણ, ૨) ગાંધીજીની સાહિત્ય સેવા ૩) ગાંધીજીની ધર્મભાવના, ૪) ગાંધીજીનું દામ્પત્ય જીવન ૫) ઇન્ડિયન ઓપિનિયન, ૬) ગાંધીજી અને ગોખલેનાં સંબંધો	25 %
Unit 3	લેખન કૌશલ્ય: નિબંધ લેખન, પત્ર લેખન, અહેવાલ લેખન સામાન્ય વ્યાકરણ: જોડણી, સંધિ, સમાનાર્થી શબ્દો, વિરોધાર્થી શબ્દો, કહેવતો, રૂઢિપ્રયોગો	25 %
	MCQ 05 questions from unit 1 To 3	25 %
TOTAL		100 %

સંદર્ભ ગ્રંથ :-

- ૧) સત્યનાં પ્રયોગો અથવા આત્મકથા - મો. ક. ગાંધી, પ્રકાશન : નવજીવન પબ્લિશિંગ હાઉસ – અમદાવાદ
- ૨) સત્યનાં પ્રયોગો અથવા આત્મકથા (ગાંધીજી) – નારાયણ દેસાઈ, ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ – અમદાવાદ

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Cred it	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Durati on
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Skill Enhance ment SEC	BRS23S E201	Field Work	02	-	09/25	-	09/25	18/50	

Course Objectives: હેતુઓ	<p>૧) વિદ્યાર્થીઓને ક્ષેત્રની સમસ્યાઓ, સંસ્કૃતિ, સમુદાયો વિષે જાણકારી મેળવી શકે છે.</p> <p>૨) વિદ્યાર્થીઓમાં કુશળતાઓની ક્ષમતા વિકસાવી શકાય.</p> <p>૩) વ્યાવસાયિક સમાજકાર્યકર તરીકે વિકસિત થશે.</p> <p>૪) થીયરી માટે ક્ષેત્રકાર્ય મદદરૂપ થશે.</p> <p>૫) વિદ્યાર્થી પ્રત્યક્ષ મુલાકાત દ્વારા જે તે ક્ષેત્રનો વાસ્તવિક અને જીવંત અનુભવ મેળવે છે.</p> <p>૬) પોતાના વિસ્તારનાં એકમોથી માહિતગાર થાય છે.</p> <p>૭) વિદ્યાર્થીઓમાં કૌશલ્ય અને કાર્યક્ષમતાઓનો વિકાસ થાય</p> <p>૮) વિદ્યાર્થીઓની અવલોકન વૃત્તિને ઉત્તેજન મળે</p>
--------------------------------	--

Unit	Description	Weightage
	<p>૧) સેમેસ્ટરમાં એક અઠવાડિયાના ૨ (બે) દિવસ ગ્રામીણ ક્ષેત્રમાં ક્ષેત્રકાર્યમાં જવાનું રહેશે.</p> <p>૨) એક દિવસનું ૫ (પાંચ) કલાક પ્રમાણે ક્ષેત્રકાર્ય કરવાનું રહેશે</p> <p>૩) દરેક વિદ્યાર્થીઓએ કોલેજના અધ્યાપકના માર્ગદર્શન હેઠળ ક્ષેત્રકાર્ય અંગેના દૈનિક તેમજ સત્રાંત અહેવાલ બનાવવાના રહેશે.</p> <p>૪) કોલેજ કક્ષાએ ક્ષેત્રકાર્ય સંબંધિત વર્કશોપ, ટ્રેનીંગનું આયોજન કરવાનું રહેશે.</p> <p>૫) ફિલ્ડ વર્કમાં ડેરીફાર્મ, ગ્રામીણ સહકારી ડેરી, જિલ્લા કક્ષાની ડેરી, પ્રોસેસિંગ અને પકેજિંગ/ફૂલિંગ પ્લાન્ટ વગેરે તેમજ પશુ દવાખાનાની મુલાકાત લેવાની રહેશે.</p> <p>૬) અહેવાલમાં મુલાકાત લીધેલ ફાર્મના પશુઓ, તેના પ્રકારો, ખાસિયતો, આહાર અને પોષણ, આરોગ્ય, રસીકરણ વગેરેની માહિતી મેળવવાની રહેશે.</p> <p>૭) અહેવાલમાં મુકલત લીધેલ ડેરી/પ્લાન્ટ/દવાખાનાની કામગીરી તેમજ માળખા અને ઉપલબ્ધ સેવાઓની જાણકારી મેળવવાની રહેશે.</p>	100%

Level U.G	Course Group & Paper no	Uni. Paper code	Course / Paper Title	Cred it	Internal Marks		External Marks		Total Marks	Paper Durati on
					Theory	Practical	Theory	Practical		
BRS	Value Added VAC- IKS	BRS23 VA201	Tribal Culture of India	02	09/25	-	09/25	-	18/50	60 Mins.

Objectives

1. To Understand the tribal culture, life and their situation in India
2. To Understand Tribal Art, Craft and Tribal Festivals of Gujarat
3. Students will be able to analyze the life situations, culture and society of Tribal in India

Unit	Description	Weightage
Unit 1	<ul style="list-style-type: none"> ● સંસ્કૃતિનો અર્થ ખ્યાલ, મહત્વ અને લક્ષણો ● આદિવાસી સમુદાયનો અર્થ વ્યાખ્યા અને લાક્ષણિકતા ● ભારતીય સંસ્કૃતિ પર પશ્ચિમી સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ ● ભારતીય સંસ્કૃતિનું અનોખું આંદોલન ભક્તિ આંદોલન ● આદિવાસી સમાજની વિવિધ સમસ્યાઓનો 	25 %
Unit 2	<ul style="list-style-type: none"> ● આદિવાસી સંસ્કૃતિ અર્થ વ્યાખ્યા, મહત્વ અને લાક્ષણિકતા ● ભૌગોલિક વિસ્તારની દ્રષ્ટિએ આદિવાસીઓનું વર્ગીકરણ ● સાંસ્કૃતિક દ્રષ્ટિએ આદિવાસીઓનું વર્ગીકરણ ● આદિવાસી સમાજના તહેવારો અને મેળાઓ ● ભાષા અને બોલી 	25 %
Unit 3	<ul style="list-style-type: none"> ● આદિવાસી સમાજના સામાજિક પ્રસંગોનો પરિચય-જન્મ, મૃત્યુ, લગ્ન, છુટાછેડા ● આદિવાસી સમાજની લગ્ન સંસ્થાનો પરિચય અને લગ્નના પ્રકારો ● કુટુંબનો અર્થ વ્યાખ્યા અને ખ્યાલ, આદિવાસી સમાજમાં કુટુંબના પ્રકારો ● આદિવાસી સમાજના સગપણ સંબંધો ● આદિવાસી સમાજમાં સ્ત્રીઓનો દરજ્જો અને ભૂમિકા 	25 %
	MCQ 05 questions from unit 1 To 3	25 %
TOTAL		100%

Basic Text & Reference Books:-

- Singh, K.S., 1991: “Tribal Perspectives: 1969 - 1990”, Indian Institute of Advanced Study, Shimla.
- The Scheduled Tribes, Ghurye G.S
- Joshi Vidyut(Ed.), Tribal situation in India, Rawat publications, Jaipur,1998
- આદિવાસી ઉત્સવો , ભગવાન દાસ પટેલ, માહિતી ખાતુ,, ગાંધીનગર
- ગુજરાતના આદિવાસીઓ, વિમલ શાહ,
- સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્ર, ઊર્મિબેન દેસાઈ, રચના પ્રકાશન